

แมลงสาบและการกู้ยืมนอกระบบ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Varakorn@dpu.ac.th

ไ้ดิยีนข่าวเรื่องรัฐบาลจะช่วยเหลือประชาชนในเรื่องหนี้สิน อย่างเป็นระบบแล้วรู้สึกยินดีเพราะปัญหาสังคมนั้นสมควรได้รับความสนใจมากกว่านี้และก่อนหน้านั้นนานแล้ว อย่างไม่ก็ติ จากคำปรารภเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้ที่มีการ เกริ่นไว้ก่อนหน้ามาตรการจริงจะออกมา ผู้เขียนเห็นว่ามี ความเข้าใจขั้นพื้นฐานอยู่บางประการที่ไม่ถูกต้อง หากนำไป ปฏิบัติตามทีก็กล่าวไว้แล้วอาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดี

นายกรัฐมนตรีบอกว่า ต่อไปนี้จะจัดการหนี้เด็ดขาดกับ นายทุนผู้ให้กู้ยืมนอกระบบโดยจะใช้กฎหมายฟอกเงินเข้ามา ช่วย โดยให้การกู้ยืมเงินนอกระบบเป็นความผิดมูลฐาน และมี มาตรการอื่นๆ อีกมาก ผู้เขียนตั้งใจประเด็นเรื่องนายทุนผู้ ให้กู้ยืมนอกระบบ จึงขอนำมาวิจารณ์ในประเด็นเดียว

ไม่มีใครรักนายทุนนอกระบบแต่การกู้ยืมนอกระบบ ทำให้สามารถทำอะไรเพนทร์ๆ และชั่วร้ายได้เป็นอันมาก เช่น ในการขายฝากเมื่อครบกำหนดวันชำระ(ซื้อคืน) ก็ หายตัวไป และเมื่อกลับมาก็เกินกำหนดแล้วจนคนขายฝาก ถูกต้องยึดที่ดินไป คนยากจนนำดาเป็นสายเลือดเพราะ ความเจ้าเล่ห์ของนายทุนเหล่านี้มายาวนาน

การกู้ยืมอย่างคดโกงแอบแก้สัญญาเงินต้นและอัตราดอกเบี้ย หรือฉ้อฉลผู้กู้ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างไร้ความปราณีและไร้ ความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่ไม่มีวันจบ เจ้าหน้าที่นอกระบบ ฉ้อฉล สมควรได้รับการสาปแช่ง

อย่างไรก็ดี นายทุนหรือผู้ให้ยืมนอกระบบจะไม่มีวันสูญ พันธ์ไปจากโลกเหมือนแมลงสาบที่อยู่กับเรามาับล้านปีแล้ว ลัทธิธรรมของโลกก็คือสิ่งที่อยู่มาได้ยาวนานก็เพราะมี ประโยชน์(ยกเว้นสะเดาซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือแผลเป็นที่หลีกเลี่ยง ไม่ได้ หากไม่มีก็แสดงว่ามาจากโลกอื่น) สิ่งใดที่ไร้ประโยชน์ ธรรมชาติก็จะกำจัดออกไปในที่สุด

เหตุใดนายทุนนอกระบบจึงมีประโยชน์และอยู่คงทนในทุก สังคม?

คำตอบก็คือเพราะทำประโยชน์ให้แก่ผู้กู้ยืมที่ไม่มีปัญหา กู้ยืมจากระบบ เนื่องจากขาดหลักทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นรูป

ธรรมหรือนามธรรมก็ตาม ระบบกู้ยืมปกติในโลกนั้นคิดไปแล้วซับซ้อนก็คือเฉพาะคนที่ มีหลักทรัพย์หรือได้ชื่อว่าเป็นคนเชื่อถือว่าจะสามารถชำระได้อย่าง

แน่นอนเท่านั้นจึงจะสามารถกู้ได้ ส่วนคนยากจนที่มีความ จำเป็นต้องใช้เงินอย่างแท้จริงแต่ไม่มีหลักทรัพย์และไม่มีชื่อกลับ กู้ไม่ได้ คนยากจนก็มีความต้องการใช้เงินเกินกว่าที่มีอยู่ใน มือในขณะหนึ่งเหมือนกัน เมื่อกู้จากในระบบไม่ได้เพราะไม่มี ทรัพย์สินค้ำประกัน จึงจำเป็นต้องกู้จากนอกระบบ

ตรงนี้แหละครับคือประโยชน์ของนายทุนนอกระบบ ถ้า ไม่มีคนเหล่านี้แล้วชาวบ้านที่ยากจนก็จะขาดแหล่งเงินทุนที่ สำคัญไป

ชาวบ้านยากจนปัจจุบันมีแหล่งเงินกู้ที่สำคัญก็คือเพื่อนและ ญาติพี่น้องที่พอมีเงินทองช่วยเหลือหยิบยืม(อย่างนี้นับว่าเป็น นายทุนเงินกู้นอกระบบหรือไม่) จากบางเงินกองทุนของรัฐที่ ไม่ได้มีอยู่ถาวร จากระบบกู้ยืมของหมู่บ้านที่จัดสรรกันเองใน รูปสหกรณ์ จาก "แขก" ที่ให้กู้ยืมเงินก้อนเล็กน้อย และจาก นายทุนนอกระบบที่ติดเบอร์โทรศัพท์ที่ไว้ตามเสาไฟฟ้า สุมทุม พุ่มไม้ และประกาศในหน้าหนังสือพิมพ์

หากมีหลักทรัพย์ติดตัวอยู่บ้างและอยู่อาศัยใน กทม.ก็ สามารถใช้โรงรับจำนำของเอกชนหรือของ กทม. หรือของ กรมประชาสงเคราะห์(ปัจจุบันกรมนี้ชื่อยาวจนจำไม่ได้) แต่ถ้าอยู่ในต่างจังหวัดก็ต้องอาศัยโรงรับจำนำของเทศบาล (หากเมืองนั้นมี) หรือโรงรับจำนำของกรมประชาสัมพันธ์ (หากมี) แต่ไม่อาจพึ่งโรงรับจำนำต่างจังหวัดได้เพราะกฎหมาย ไม่อนุญาตให้เปิด ส่วนใหญ่ก็วิ่งเข้าร้านทอง จำนำทอง(ต่อ ไปนี้ร้านทองจะเป็นนายทุนนอกระบบ?) ถ้าร้านมีคุณธรรมก็ ดีไป มิฉะนั้นเมื่อไต่ออกมาทองอาจหายไปสองสามข้อ

การขาดเงินทุนจากระบบของชาวบ้านยากจนในต่าง จังหวัดทำให้ต้องพึ่งร้านขายทอง พึ่ง "แขก" พึ่งนายทุนเงิน กู้ในหมู่บ้านหรือตำบล ครั้นจะไปกู้จากพวกป้ายตามเสา ไฟฟ้าหรือก็ไม่มียศเรือดัด ไม่มีบัตรชื่อชื่อของห้าง(วิธีการ ก็คือให้ไปชื่อของเงินเชื่อจากห้างมาใช้บัตรและให้ขาย สินค้าให้นายทุนเงินกู้ในราคาถูกก็ทำให้ได้เงินไปใช้) ไม่ได้ทำงานมีเงินเดือนประจำจึงไปชื่อของเงินเชื่อจากพวก บริษัทเงินกู้เหล่าบรรดา "อี" ทั้งหลายไม่ได้

การปราบนายทุนเงินกู้นอกระบบอย่างเด็ดขาดจะทำให้ชาว บ้านในชนบทที่ยากจนที่มีอยู่ไม่ต่ำกว่า 30-40 ล้านคน อับปาง เพราะจะต้องจ่ายดอกเบี้ยที่สูงขึ้นกว่าเดิม เพราะความเสี่ยงใน การถูกจับของนายทุนจะสูงขึ้น และต้องจ่ายค่าส่วนในอัตราที่ สูงขึ้น คนที่รับภาระสุดท้ายไปเต็มๆ ก็คือ ชาวบ้านยากจนเหล่านี

อัตราดอกเบี้ยที่คนเหล่านี้จ่ายก็สูงอยู่แล้ว เพราะเมื่อไม่มี หลักทรัพย์ค้ำประกันความเสี่ยงในการสูญเสียเงินต้นและ เสี่ยงต่อการได้รับดอกเบี้ยที่ย่อมสูงเป็นธรรมดา เมื่อถูกซ้ำ เต็มด้วยความเสี่ยงในการถูกจับและค่าสายก็จะยิ่งทำให้อัตรา ดอกเบี้ยสูงขึ้นไปอีก

ที่จะเล่าร้ายกว่าก็คือคนเหล่านี้เองไม่มีโอกาสได้กู้ยืมเลย ก็ได้เพราะอัตราดอกเบี้ยสูงเกินกว่าที่จะจ่ายได้ การลงทุนและ การผลิตโดยภาคที่ไม่เป็นทางการ(non-formal sector) เช่น

ชายถูกขังขัง หาบขนมขาย ขายก๋วยเตี๋ยว ขายส้มตำอร่อย
ขายของชำ ฯลฯ ซึ่งเป็นอาชีพที่พึ่งพิงสำคัญของคนไทยที่
ยากจนก็จะถูกกระทบในทางลบ

การแก้ไขไม่น่าจะเป็นการปราบนายทุนนอกระบบเพื่อ
ให้ผู้คนที่หมดขายไปเป็นลูกค้าของ "อี" ทั้งหลายและ
จ่ายอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำเพื่อจะได้ไม่ถูกเอาเปรียบ(แน่ใจหรือ
ว่าไม่ถูกเอาเปรียบ?) ไม่ถูกโกง แต่น่าจะมองไปที่ความ
หลากหลายของสังคมไทย ทั้งคนในชนบทที่อยู่ในเมืองและ
นอกเมือง ทั้งคนในเมืองชั้นกลางที่ทำงานประจำหรือ
ประกอบธุรกิจขนาดเล็กและคนจนในเมือง และใช้มาตรการที่
หลากหลาย ไม่ใช่ใช้ดาบฆ่าความผิดมูลฐานตามกฎหมาย
ฟอกเงินอันใหญ่ที่นำกลัวสาดไปทั่ว อย่างมิได้คำนึงถึงความ
แตกต่างของเงื่อนไขของคนในแต่ละชั้นของเศรษฐกิจ

ไม่ยากให้ความตั้งใจดีในการปราบปรามคนขาดคุณ
ธรรม ก่อให้เกิดความปั่นป่วนไปทั่วแผ่นดิน และคนที่รับผล
กรรมขั้นสุดท้ายก็คือชาวบ้านยากจนที่มีจำนวนมากที่สุดใน
ประเทศ

นายทุนนอกระบบจะไม่มีวันหมดไปจากโลกตราบที่ยังมี
คนต้องการกู้ยืมที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันอยู่เสมือนกับโลกที่
มีเศษอาหารร่วงหล่นอยู่เสมอจนไม่มีวันที่แมลงสาบจะสูญ
พันธุ์ไปได้